

8. RUTES I PUNTS D'OBSERVACIÓ I GAUDI DEL PAISATGE

8. RUTES I PUNTS D'OBSERVACIÓ I GAUDI DEL PAISATGE

Actualment les vies de comunicació s'han convertit en l'element clau que permet la mobilitat de les persones en el territori. Però l'expansió de l'ús del vehicle privat en els trajectes diaris i també en els viatges d'oci i esbarjo, de cap de setmana o en els períodes de vacances, fa que per a moltes persones la percepció del paisatge es faci en molts casos i essencialment a través del parabrisa de l'automòbil o les finestres laterals. D'aquesta manera, els paisatges observats se succeeixen a una velocitat vertiginosa, amb una percepció cada cop més dinàmica i a gran velocitat.

La xarxa d'itineraris que es proposa en aquest Catàleg, formada per 181 itineraris dels quals 123 són per fer a peu i 58 són motoritzats, pretén facilitar el retorn a una contemplació pausada del paisatge. Per aquest motiu es recullen les rutes que s'ha considerat que travessen els paisatges més representatius de la Regió Metropolitana de Barcelona, per a seguir a peu o en vehicle. Es tracta que el visitant s'hi aturi de tant en tant per tal que el paisatge passi de ser una observació distant, una representació llunyana, a un espai temps viscut, encara que sigui només durant la parada breu en un mirador a peu de carretera. Tots els itineraris es mostren al mapa 4.2 Itineraris paisatgístics.

L'objectiu és definir una xarxa d'itineraris que connecti els diferents tipus de paisatges de la Regió Metropolitana de Barcelona, a partir de les rutes que compten amb un reconeixement oficial o que siguin significatives per a la població local, a més de posar en relació les unitats paisatgístiques que la componen. Si la percepció és un fet intrínsec al concepte de paisatge, els itineraris paisatgístics contribueixen a la construcció mental d'aquests paisatges i, per tant, a la seva valoració.

La proposta d'itineraris paisatgístics s'ha documentat, per una banda, a partir del material trobat a la biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya, el web i centre de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, els webs dels consells comarcals de la Regió Metropolitana de Barcelona, el web de la Diputació de Barcelona i el web del Palau Robert, entre d'altres. Inclou, per altra banda, els itineraris proposats als tallers de participació pública i altres de complementaris aportats per l'equip redactor del Catàleg.

Els itineraris reconeguts de forma institucional per alguns ens oficials i tinguts en compte en aquest catàleg són: els senders de gran recorregut (GR); els senders de petit recorregut (PR); les travesses Matagalls-Montserrat i Meridià Verd; els itineraris promoguts pels consells comarcals, i els itineraris de la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

Tots els recorreguts esmentats es fan a peu. Per als itineraris en cotxe s'han considerat les rutes turístiques recomanades pel Centre d'Informació de Catalunya, situat al Palau Robert de Barcelona.

Dels tallers de participació pública s'han seleccionat els itineraris no documentats prèviament dibuixats pels participants i per part de l'equip redactor s'han afegit alguns itineraris considerats rellevants, com són els itineraris lúdics del Parc agrari del Baix Llobregat, itineraris per la ciutat de Barcelona i d'altres que no estaven inclosos en les fonts documentals ressenyades i s'han considerat importants.

Tant els itineraris motoritzats com a peu reuneixen els deu criteris definits per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, per bé que aquests no sempre es compleixen amb el mateix grau. Els criteris són els següents:

1. Representativitat. Itineraris que permeten copsar la riquesa i diversitat de components paisatgístics (paisatges urbans, periurbans, litorals, agrícoles, de muntanya...), així com les singularitats pròpies de cadascuna de les unitats de paisatge.

2. Diversitat. Itineraris des dels quals es poden percebre els principals valors del paisatge (naturals, estètics, històrics, socials, simbòlics...).

3. Visibilitat. Itineraris que disposen de punts amb gran visibilitat escènica.

4. Abast. Itineraris amb un major abast territorial, que permeten, en el seu conjunt, una percepció adequada de tot l'àmbit territorial.

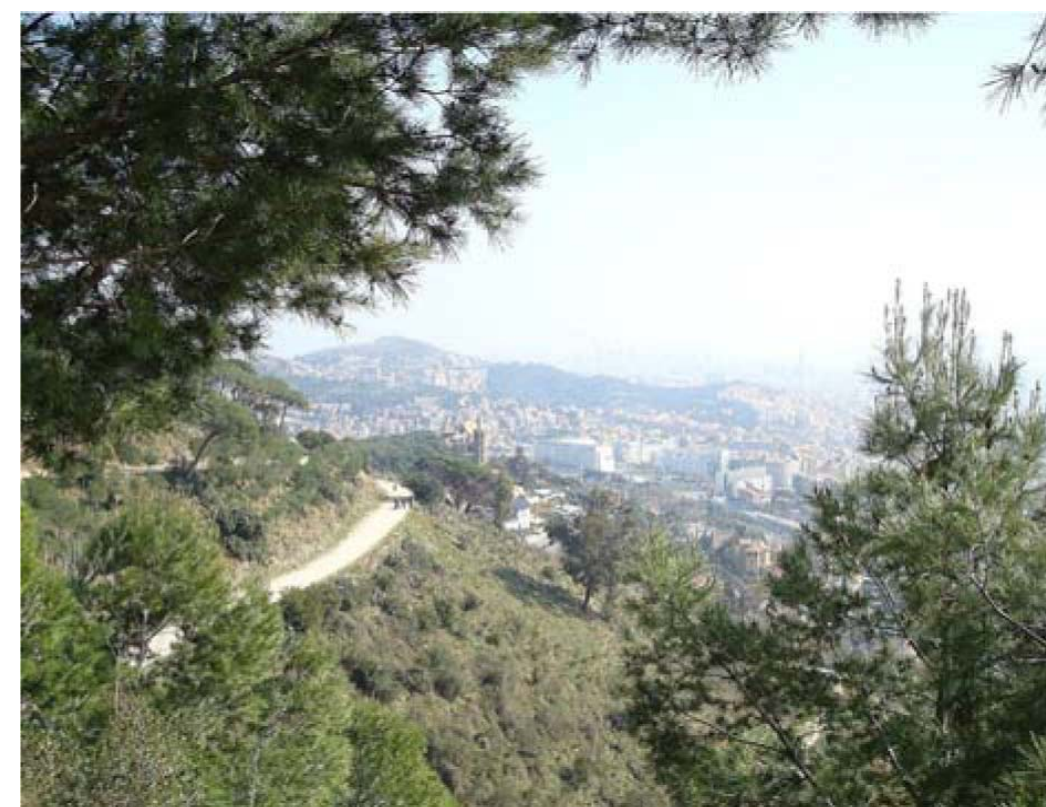

Figura 8.1: Vistes panoràmiques de Barcelona des de la carretera de les Aigües del Tibidabo, que recorre la muntanya des d'una cota on s'observa la ciutat durant tot el recorregut.

5. Accessibilitat. Amb l'objectiu d'afavorir l'accés al paisatge, s'inclouen itineraris pedestres, cicloturístics, i motoritzats (carreteres).

6. Simbolisme. Itineraris amb un significat històric o simbòlic per a la població (camins de ronda, peregrinatges, rutes històriques, etc.)

7. Popularitat. Itineraris coneguts i valorats per la població, identificats a partir dels processos de participació dels catàlegs de paisatge.

8. Sinergia. Es prioritzen itineraris amb accessos i senyalització existents. Es tracta de trams de recorreguts ja institucionalitzats (GR, via verda, PR, etc.).

9. Complementarietat. Es prioritzen aquells que incorporen en el seu traçat els punts d'observació prioritària (miradors) definits en els catàlegs de paisatge.

10. Seguretat. Itineraris que tenen un accés fàcil i un recorregut d'escassa dificultat, per a un gaudi del paisatge òptim.

Figura 8.2: Imatge del Parc del Besòs a l'alçada de Montcada.

Pel que fa als punts d'observació, en aquest capítol es presenta una xarxa de miradors constituïda per aquells que tenen una significació elevada en el conjunt de tot el territori de la Regió Metropolitana de Barcelona, cartografiada al mapa 4.1 Miradors, ja sigui per l'ampli camp visual que ofereixen o per la seva popularitat, són àmpliament coneguts per la majoria de la població del conjunt de l'àmbit territorial. Els miradors són una de les formes contemporànies de contemplació dels paisatges urbans i rurals.

De forma similar als itineraris paisatgístics, la proposta de miradors té com a principal objectiu potenciar la contemplació, l'apreciació i el gaudi, i per tant, el reconeixement de la diversitat de paisatges presents a la Regió i dels valors que contenen. Els miradors més estratègics acostumen a localitzar-se en llocs elevats, accessibles, de major amplitud escènica, i amb vistes atractives i variades que permeten captar tots els matisos dels paisatges. Es tracta de cims, edificis públics de les ciutats, places, muralles, torres, castells, ermites i marges de les carreteres; llocs que poden tenir al mateix temps una forta càrrega simbòlica per a la població, i ser un punt de contemplació plaent i reposat dels paisatges i els seus valors.

Pel que fa a la selecció dels miradors, s'ha tingut en compte la proposta feta en el seu moment per la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge al projecte PAYS.DOC, la Carta de Paisatge del Penedès, la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació, mapes excursionistes, els miradors proposats als tallers de participació pública i altres recollits per l'equip redactor del catàleg a partir de les visites de camp.

A la Regió Metropolitana de Barcelona s'han localitzat i cartografiat 115 punts d'observació, miradors estratègics de la diversitat de paisatges metropolitans i els seus valors, que compten amb excel·lents capacitats didàctiques i de sensibilització social.

Els miradors reuneixen els deu criteris definits per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, per bé que aquests no sempre es compleixen amb el mateix grau. Els criteris són els següents:

1. Visibilitat. Miradors amb àmplies panoràmiques (tenint present que sovint una visibilitat panoràmica molt extensa impedeix la percepció d'alguns detalls pel fet que la llunyania tendeix a difuminar el territori visible).

2. Proximitat visual. Miradors des dels quals es poden percebre millor els elements que caracteritzen un determinat paisatge (unitat de paisatge).

3. Representativitat. Miradors des dels quals es pot copsar la riquesa i diversitat de paisatges de Catalunya (unitats de paisatge), així com varietat de components paisatgístics (paisatges urbans, periurbans, litorals, agrícoles, de muntanya...).

Figura 8.3: El castell de Gelida ofereix excel·lents panoràmiques sobre la Plana del Penedès.

4. Diversitat. Miradors des dels quals es poden percebre els principals valors del paisatge (naturals, estètics, històrics, socials, simbòlics...).

5. Abast. Miradors que s'estructurin en xarxa i no siguin molt pròxims entre si, la qual cosa permet, en el seu conjunt, una percepció adequada de tot el territori català.

6. Accessibilitat. Amb l'objectiu d'afavorir l'accés al paisatge, en general, miradors accessibles amb cotxe o que no requereixen caminar més de 30 minuts.

7. Varietat d'emplaçaments. S'inclouen cims, colls, llocs dins les poblacions (places i altres espais públics), elements arquitectònics destacats (castells i ermites) d'accés públic, miradors de carretera, en camins de ronda, refugis, o altres elements simbòlics atribuïts per la població (llocs amb personalitat local o regional i amb forta càrrega simbòlica).

8. Popularitat. Miradors coneguts i valorats per la població, identificats a partir dels processos de participació dels catàlegs de paisatge.

9. Sinergia. Sempre que sigui possible, s'haurien de prioritzar miradors amb accessos i senyalització existents.

10. Complementarietat. Quan sigui possible, haurien de formar part d'itineraris paisatgístics.

8.1 Rutes

La trama resultant del conjunt d'itineraris cartografiats en aquest Catàleg (veure mapa 4.2 Itineraris paisatgístics) esdevé una xarxa que permet entrellaçar diferents rutes independentment de les seves característiques funcionals, morfològiques o institucionals, per realitzar un apropament als paisatges metropolitans de la manera més adequada a cada usuari. Així, es pot considerar més adequat recórrer de forma parcial dos o més itineraris, amb la finalitat d'aprofundir més en el paisatge, podent contrastar diferents tipologies paisatgístiques i elements configuradors del paisatge.

Una reflexió en relació amb les rutes de la Regió Metropolitana de Barcelona és que s'hi poden distingir clarament dues menes d'itineraris: els que recorren paratges singulars i els que permeten interioritzar o redescobrir els paisatges habitualment menys valorats.

Figura 8.4: Vista de la Plana Novella cap a Sitges.

Dintre del primer grup es poden destacar, per exemple, el recorregut de Les Botigues de Sitges-Plana Novella (itinerari motoritzat 23), i el recorregut en tren Gavà-Cubelles, ja que permeten valorar el relleu càrstic del Garraf en totes les seves facetes.

Un altre recorregut a destacar és el que puja a peu des de la Plana del Penedès fins a la serra del Bolet (itinerari a peu 7) i l'altiplà de Sant Joan de Mediona, passant pel congost de la riera de Mediona (itinerari a peu 4), i en cotxe, des de Guardiola de Font-rubí fins a la serra d'Ancosa (itinerari motoritzat 2), ambdós amb espectaculars i extenses panoràmiques sobre la Plana del Penedès.

Al Montseny, és especialment singular l'itinerari en vehicle de Sant Celoni a Santa Fe de Montseny (itinerari motoritzat 42), el qual permet copsar perfectament la transició entre l'estreta plana agrícola, la zona urbana i industrial del Baix Montseny i la muntanya, eminentment forestal, amb la transició entre el dens alzinar litoral i l'ombrívola i despullada fageda, amb algunes feixes de conreu, i masos esparsos, molts transformats en restaurants i hostals a la vall de Santa Fe.

En un context més urbà, l'itinerari a peu de la Vall d'Hebron (Barcelona) fins a Sant Cugat del Vallès (itinerari a peu 104), o bé en cotxe per la carretera de l'Arrabassada, de Barcelona fins a San Cugat del Vallès passant pel Tibidabo (itinerari motoritzat 49), té el valor de posar en evidència les fantàstiques panoràmiques sobre Barcelona i el contrast entre el rost i aspre vessant solell i els boscos de l'obaga de Collserola a Sant Cugat del Vallès.

En el segon grup, entre els recorreguts que permeten interioritzar o redescobrir paisatges de la Regió Metropolitana habitualment poc valorats, en destaquen els següents exemples:

El recorregut entre Badalona-Pavelló Penya a Montgat per l'autopista, prenent la sortida de Mongat i arribant fins a Mataró per la N-II. Aquest itinerari permet veure els usos històrics de la costa del Maresme: les activitats marineres tradicionals, com la llotja del peix a Montgat o alguns palauets de «marinos», l'edificació de segones residències o «torres» de la burgesia barcelonina, l'estiueig més popular com el de la platja d'Ocata, els conreus sovint en hivernacles i la residència suburbana de baixa densitat.

Figura 8.5: Els petits camins del vi i del cava del Penedès, un paisatge obert i acollidor.

Tot això amb l'atractiu afegit de la via a la vora del mar emmarcant el paisatge. Aquest recorregut, ple de contrastos, es pot perllongar des de Mataró fins a Calella, la qual cosa posa en evidència un entorn més esponjat.

Dels itineraris del Penedès són molt interessants aquells que recorren petites carreteres o camins rurals que no han estat asfaltats per la seva funció eminentment agrícola. Aquests recorreguts permeten viure plenament el paisatge rural, sense presses i sense l'estrès del trànsit i les limitacions de les vies principals; en són exemples els PR's, recollits aquí com els itineraris a peu 3, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13 i 14. Són interessants perquè ofereixen visuals realment úniques, tant dels nuclis i del petits veïnats rurals com de les vinyes, les rases i els marges arbrats que delimiten el parcel·lari. Cal destacar igualment els recorreguts a peu, que són especialment interessants quan no s'apropen a les carreteres i, en canvi, voregen els rius i rieres.

Per contra, al Vallès, els recorreguts a peu per pistes o camins amplis de plana, com els que s'acaben d'esmentar en el paràgraf anterior, tenen majors limitacions, ateses les fortes transformacions que han sofert les carreteres, que han alterat la seva relació amb l'entorn i dificulten el gaudi del paisatge. Així, els camins per redescobrir el paisatge vallesà són, necessàriament, sempre transversals a la directriu de la depressió, aprofitant els petits careners que travessen la plana. Entre tots els recorreguts vallesans destaca especialment el Camí dels Monjos, d'origen medieval i actualment restaurat i convertit en GR, que uneix Sant Cugat del Vallès amb Sant Llorenç del Munt (itinerari a peu 50). Una visió també interessant de la plana vallesana la dona l'itinerari de Barcelona a Les Fonts (Rubí), que passa pel nucli antic de Sant Cugat del Vallès, creua les urbanitzacions unifamiliars i les noves àrees d'activitat econòmica associades a la B-30, les àrees forestals de pinedes més o menys degradades i afectades per incendis de la serra de Galliners i ofereix àmplies visions de la plana vallesana més intensament transformada (itinerari a peu 80).

Al Maresme, és obligat destacar aquells itineraris que creuen transversalment la línia que va del mar a l'interior o depressió del Vallès, enfilant-se per la serralada litoral i, en particular, la carretera del Masnou a Alella, itinerari que posteriorment es pot continuar fins a Vallromanes i Montornés del Vallès, pel coll de la Font de Cera. Aquest recorregut és molt atractiu perquè presenta interessants contrastos, que van des de l'ambient menestral i treballador de les cases entre mitgeres humils de Masnou fins a les torres paladianes o d'indianos, amb amplis jardins o conreus, al voltant del nucli d'Alella, així com per les panoràmiques sobre la ciutat compacta i les zones industrials de les vores dels rius Besòs i Ripoll.

D'altra banda, al Maresme, els recorreguts transversals, que contrasten fortament amb els paral·lels a la mar, permeten panoràmiques obertes que expliquen força bé la complexitat de l'espai construït, així com la difícil convivència de l'activitat agrària amb la residencial i les infraestructures, i també la desvinculació entre les estructures urbanes d'origen medieval i modern (sagreres i cases de poble

Figura 8.6: Ascens pel Camí dels Monjos cap al punt més alt de la serra de Galliners.

Figura 8.7: Vista de l'accés a la Cova del Gegant.

concentrades entorn un o pocs carrers estructuradors, masos nobles vinculats a explotacions d'horta o vinyes de certa extensió...) i les tipologies urbanes contemporànies, d'eixamples uniformants i cases altes en filera, que trenquen els perfils tradicionals del lloc. Aquest contrast, de fet, caracteritza molt aquest paisatge.

Un itinerari a peu que permet també veure aquests contrastos, així com la diferència entre la vegetació i el recobriment del vessant solell i obac de la serralada Litoral és el que va del nucli de Premià de Dalt a Sant Mateu (itinerari a peu 122), i que es pot allargar fins a Premià de Mar, per tenir una vivència més directa de la diversitat dels paisatges urbans del litoral del Baix Maresme

Al Garraf és molt rellevant el recorregut, en cotxe, per la carretera de les Costes, entre Les Botigues de Sitges i Sitges (itinerari motoritzat 24), tram relativament curt però molt intens, pel traçat tortuós i la visió imposant dels penya-segats calcaris massius del Garraf, d'aspecte desolat, així com per la presència de pedreres i les instal·lacions de la fàbrica de ciment de Vallcarca, mentre que al costat de mar el fort pendent i l'estretor de la via ofereixen una panoràmica excel·lent del contrast entre l'horitzó marítim i els penya-segats calcaris de la costa del Garraf.

A la plana del Garraf destaca, per l'originalitat del paisatge que recorre, l'itinerari entre Sitges i Vilanova i la Geltrú (itinerari a peu 26). Sortint de l'estació de tren de Sitges, travessant el poble fins al passeig marítim i després de la urbanització Terramar, es troba la millor perspectiva d'aquest peculiar espai,

que es completaria amb l'antic autòdrom, la cova del Gegant i els petits penya-segats i les platges dels Colls-Miralpeix, per arribar a la colònia noucentista del Far, a Vilanova, i després continuar pel nucli històric fins a l'antic nucli de la Geltrú, una petita joia que val la pena fer a peu, ja que és, encara avui i malgrat les profundes transformacions, un paisatge modernista amb tots els seus ingredients fonamentals.

Al Pla de Barcelona es pot trobar a faltar un recorregut per la perifèria de la densa àrea central, però la realitat és que aquest recorregut és difícil en l'actualitat, tant per la seva enorme extensió com per l'homogeneïtat que manifesta, es fa difícil distingir el nucli de la perifèria. Tanmateix, l'itinerari de Sant Pere Màrtir (Sant Just Desvern) al turó de les Roquetes (Barcelona) (itinerari a peu 106), resseguint el vessant sud de Collserola, permet visualitzar els límits de la unitat, tant en relació amb la inflexió del terreny i el caràcter muntanyenc de la serra de Collserola al nord i el mar al sud; com pels límits de llevant, amb la Serra Marina i el Besòs, i a ponent amb el Llobregat i la Vall Baixa. A més, permet també adonar-se de l'important contrast urbanístic entre barris d'autoconstrucció com el de Torre Baró i zones residencials d'alt nivell com Ciutat Diagonal-Pedralbes.

Precisament el paisatge entorn de la conurbació barcelonina i els seus accessos viaris, tant pel Llobregat com resseguint la vall del Besòs, es caracteritzen per la manca de límits clars i el predomini o continuïtat de la trama urbana vinculada a les infraestructures. En realitat, aquesta és una característica dels paisatges urbans contemporanis, més coneguts com paradigma de la ciutat contínua.

Continuant per unitats altament transformades per la urbanització, com pot ser la Vall Baixa del Llobregat, es pot fer encara un recorregut força interessant entre Sant Joan Despí i Martorell (itinerari a peu 37), que permet apreciar la complexitat dels paisatges metropolitans ja que s'hi succeeixen totes les trames dels teixits històrics i contemporanis presents a la Regió. Igualment, al Besòs, l'antiga carretera de Ribes també és un recorregut paisatgístic de gran interès que va des de la mateixa sortida de Sant Andreu de Palomar fins a Granollers. Aquesta carretera permet copsar els diferents estadis de transformació del paisatge metropolità, amb diversos nuclis densos, ciutat-dormitori, nuclis d'autoconstrucció, nuclis turístics de gran interès com Sant Fost, o bé el peculiar paisatge fluvial de

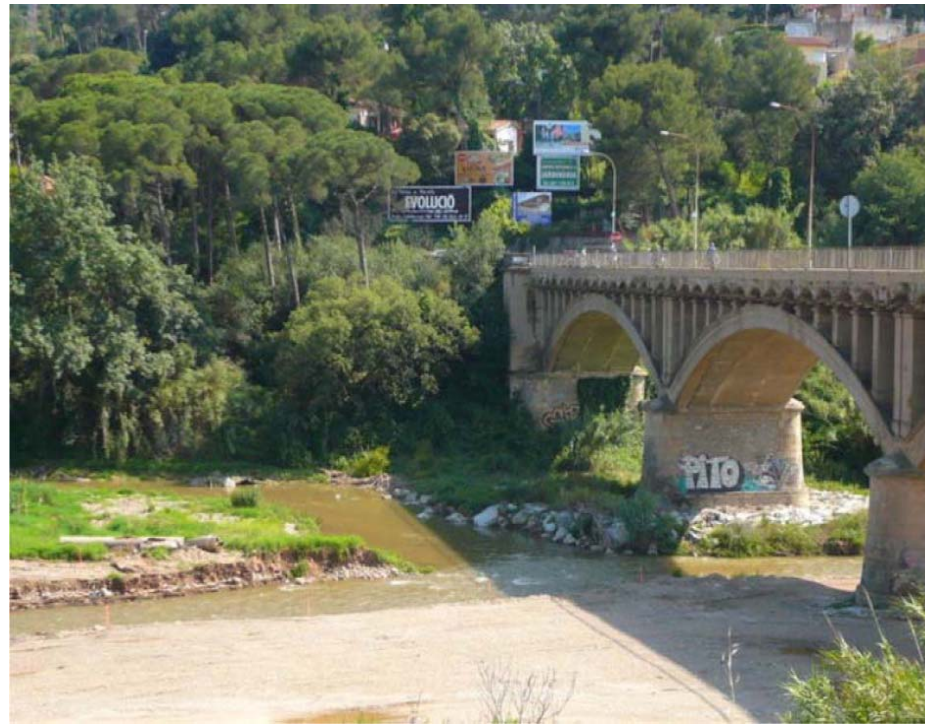

Figura 8.8: Itinerari per les vores del Besòs, que finalitza al Parc Fluvial al límit de la ciutat de Barcelona.

l'aiguabarreig del Besòs amb el Ripoll, amb els seus usos ramaders, espais logístics i d'infraestructures, industrials, etc. Aquest recorregut permet entendre com és el paisatge genuïnament metropolità, especialment pel què fa al seu *back-skyline*.

Entre els recorreguts possibles en tren es poden destacar l'itinerari entre Barcelona i Sitges, que creua el Delta del Llobregat i ressegueix els penya-segats del Garraf; el tram dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) entre Sarrià i Sant Quirze del Vallès, que travessa la unitat de Collserola, amb urbanitzacions, amb cases modernistes, i l'espai forestal, d'innegable qualitat paisatgística; el tram de FGC entre plaça d'Espanya, a Barcelona, i Monistrol de Montserrat, que recorre la Vall Baixa del Llobregat per l'antic límit entre la zona irrigada pel canal de la Dreta i el piemont urbanitzat, i creua el congost de Martorell i el congost del Cairat, passant per la plana de Montserrat, profundament transformada pels grans polígons industrials, les infraestructures lineals i els creixements urbans, generalment

poc curosos i poc integrats en el territori. Per altra banda, també cal destacar la línia de Vic, des de Canovelles fins a Aiguafreda, que a diferència de la carretera, manté la coherència del seu traçat amb l'entorn.

Per acabar, un recorregut per mar des del port de Vilanova fins al d'Arenys de Mar dona una excel·lent perspectiva de gairebé la meitat de la Regió Metropolitana de Barcelona, amb una percepció clara de les àrees deshabitades, del Delta i de les colossals transformacions de la façana marítima a l'àrea urbana, especialment en la zona sud. A partir de la zona del Fòrum es fa perfectament perceptible l'estreta franja litoral i s'evidencia la dependència amb la Serralada Litoral immediata, de la qual s'obtenen, sens dubte, les millors perspectives. Aquest recorregut és molt recomanable per entendre el paisatge litoral de la Regió Metropolitana de Barcelona.

El llistat complert dels itineraris paisatgístics de la Regió Metropolitana de Barcelona, cartografiats al mapa 4.2 Itineraris paisatgístics són:

Itineraris a peu:

1. Coll Rimbalda-Mediona
2. Mediona-Piera
3. Sant Martí Sarroca-Portons
4. Torrelles de Foix-Sant Quintí de Mediona
5. Santa Margarida i els Monjos-El Castellot
6. La Tordera-Blanes
7. Sant Martí Sarroca-Sant Sadurní d'Anoia
8. Sant Martí Sarroca-Pla del Penedès
9. Castellot-Avinyonet del Penedès
10. Vilanova i la Geltrú-Arboç
11. Castellet i la Gornal-Avinyonet del Penedès
12. Santa Margarida i els Monjos-Les Gunyoles
13. Avinyonet del Penedès-Sant Sadurní d'Anoia
14. Vilafranca del Penedès-Piera
15. Sant Sadurní d'Anoia-Mediona
16. Olesa de Bonesvalls-Sant Llorenç d'Hortons
17. Gelida-Can Parellada
18. Beguda Alta-Viladecavalls
19. Serra de Bonaire-Vilanova i la Geltrú
20. Pla de Querol-Camí Mas
21. Olesa de Bonesvalls-Gelida

22. Sitges-Olesa de Bonesvalls
23. La Clota-L'Arboçar
24. Olivella-Plana Novella
25. Vallgrassa-Olivella
26. Vilanova i la Geltrú-Garraf
27. Garraf-Bruguers
28. Gelida-Sant Andreu de la Barca
29. Begues-Gelida
30. Torroelles del Llobregat-Penya del Moro
31. Bruguers-Sant Vicenç dels Horts
32. Viladecans-Sant Ramon
33. Piera-Montserrat
34. Can Parellada-Montserrat
35. Colònia Sedó-Collbató
36. Olesa de Montserrat-Collbató
37. Sant Joan Despí-Martorell
38. Sant Vicenç dels Horts-Montcada i Reixac
39. Llobregat-Pallejà
40. Viladecans-El Prat
41. Gavà-Platja
42. Castelldefels-Platja
43. Viladecans-Platja
44. El Prat-Platja
45. Terrassa-Montserrat
46. Vacarisses-Sant Llorenç Savall
47. Vacarisses-Matadepera
48. Ullastrell-Matadepera
49. Matadepera-Castellar del Vallès
50. Sant Cugat-La Mola
51. Cavall Bernat-Sant Llorenç Savall
52. La Furriola-Sant Llorenç Savall
53. Cingles-Sant Llorenç Savall
54. Sant Llorenç Savall-Sant Feliu de Codines
55. Viladecavalls-Serra de Coll Cardús
56. Sant Quirze del Vallès-Matadepera
57. Granera-Calders
58. Granera-Castellterçol
59. Moià-Monistrol de Calders
60. Castellterçol-Puig Castellar
61. Castellterçol-l'Estany
62. Sant Quirze Safaja-Sant Martí de Centelles
63. Sant Feliu de Codines-Aiguafreda
64. Sentmenat-Castell de Gallifa
65. La Garriga-Cingles
66. La Garriga-Coll de la Pedra Dreta
67. Aiguafreda-Seva
68. Aiguafreda-Montseny
69. Cànoves i Samalús-La Calma
70. Sant Celoni-Càmping les Piscines
71. Sant Celoni-Montseny
72. Càmping Fontmartina-La Calma
73. Les Fonts-Olesa de Montserrat
74. Viladecavalls-Sabadell
75. Castellbisbal-Rubí-Ca n' Amat
76. Castellbisbal-Ullastrell
77. Rubí-Terrassa
78. Matadepera-Caldes de Montbui
79. Turó de Can Camps-Can Bonvilà
80. Barcelona-Les Fonts
81. Barcelona-Rubí
82. Sant Cugat-Santa Maria de Barberà
83. Santa Maria de Barberà-Castellar del Vallès
84. Sabadell-Caldes de Montbui
85. Ripollet-Sentmenat
86. Montcada i Reixac-Sabadell
87. Santa Perpètua de la Mogoda-Palau-solità i Plegamans
88. Torre Marimon-Palau-solità i Plegamans
89. Mollet-Palau-solità i Plegamans
90. Caldes de Montbui-Les Franqueses
91. Parets del Vallès-Lliçà d'Amunt
92. Montmeló-Canovelles
93. Òrrius-Granollers
94. Les Franqueses-Sant Antoni de Vilamajor
95. Pla de l'Espinal-Marata

96. La Roca del Vallès-Les Tres Puntes
97. La Roca del Vallès-Les Franqueses del Vallès
98. Sant Antoni de Vilamajor-Turó de Ridemedia
99. Sant Antoni de Vilamajor-Coll de Can Bordoï
100. Sant Antoni de Vilamajor-Sant Celoni
101. Canet de Mar-Sant Celoni
102. Sant Martí de Montnegre-Riells
103. Tibidabo-El Papiol
104. Barcelona-Sant Cugat (per la Vall de Sant Medir)
105. Tibidabo-Sant Pere Màrtir
106. Barcelona-Collserola (Tibidabo)
107. Barcelona-Can Canaletes
108. Coll de la Font de Cera-Montcada i Reixac
109. Coll de Can Bordoï- Coll de la Font de Cera
110. Coll del Porc-Can Castells
111. Coll del Porc-Argentona
112. Coll de Can Bordoï-Vallgorguina
113. Mataró-Montnegre
114. Hortsavinyà-Vallgorguina
115. Hortsavinyà-Tordera
116. Calella-Tordera
117. Itinerari Ciutat Vella de Barcelona
118. Itinerari Gaudí de Barcelona
119. Itinerari Front Marítim de Barcelona
120. Tiana-Coll de Montalegre
121. El Masnou-Sant Mateu
122. Premià de Dalt-Sant Mateu
123. Vilassar de Dalt-Turó del Pedrell

Itineraris motoritzats:

1. Pontons-Mediona
2. Font-rubí-Bosc Negre
3. Vilafranca del Penedès-Mediona
4. Mediona-Igualada
5. Sant Pere Sacarrera-Monistrol d'Anoia
6. Portons-Castell de Sant Martí Sarroca
7. Sant Martí Sarroca-Pla del Penedès

8. Vilafranca del Penedès-Sant Martí Sarroca
9. Sant Jaume dels Domenys-Castellví de la Marca
10. Vilafranca del Penedès-Castellví de la Marca
11. La Granada-Font-rubí
12. Sant Cugat Sesgarrigues-Pla del Penedès
13. Subirats-Sant Sadurní d'Anoia
14. Sant Cugat Sesgarrigues-Ordal
15. Begues-Avinyonet del Penedès
16. Castell d'Olèrdola-Vilafranca del Penedès
17. La Ràpita-Castellet i la Gornal
18. St. Pere de Riudebitlles-St. Llorenç d'Hortons

Figura 8.9: Les Botiges de Sitges, on es pot apreciar tant el desert càrstic com les ondulacions característiques del massís del Garraf.

19. Gelida-Sant Esteve Sesrovires
20. Cubelles-Castellet i la Gornal
21. Cubelles-Canyelles
22. Canyelles-Olivella
23. Sitges-Plana Novella
24. Port Ginesta-Sitges (Corbes del Garraf)

25. Sant Vicenç del Horts-Gelida
26. Gavà-Begues-Olesa de Bonesvalls (carretera de Begues)
27. Sant Climent de Llobregat-Sant Joan Despí
28. Vilanova i la Geltrú-Sitges
29. Monistrol de Montserrat-Collbató
30. Esparreguera-Collbató
31. Sant Boi-Sant Vicenç dels Horts
32. Castelldefels-Platja
33. Gavà-Platja
34. Viladecans-Platja
35. El Prat-El Remolar
36. El Prat-Platja
37. Terrassa-Manresa
38. Castellar del Vallès-Gallifa
39. Sabadell-Matadepera
40. Caldes de Montbui-Sant Miquel del Fai
41. Sant Celoni-Collfornic-Aiguafreda
42. Sant Celoni-Santa Fe
43. Castellbisbal-Ullastrell
44. Sabadell-Terrassa
45. Polinyà-Sentmenat
46. Mollet-Caldes de Montbui
47. Canovelles-Garriga
48. Carretera Cardedeu-Les Franqueses
49. Barcelona-Sant Cugat per Vallvidrera
50. Argentona-Dosrius-El Corredor
51. Mataró-Sant Pol
52. Masnou-Alella
53. Premià de Mar-Premià de Dalt
54. Vilassar de Mar-Cabrera de Mar
55. Caldes d'Estrac-Sant Vicenç de Montalt
56. Hostalric-Tordera
57. Granera-Castellcir
58. Palafolls-Tordera

*S'han subratllat els itineraris nombrats a l'apart 8.1 Rutes

8.2 Miradors

Els miradors seleccionats en el Catàleg estan repartits per tota la geografia de la Regió Metropolitana de Barcelona (veure mapa 4.1 Miradors). La xarxa de miradors està formada, com ja s'ha esmentat, per un conjunt de 115 llocs i elements que ofereixen unes bones panoràmiques sobre els paisatges més representatius de la Regió Metropolitana de Barcelona. En la majoria de casos són indrets d'observació del paisatge força coneguts per la població, de manera que molts d'ells posseeixen, a més, una forta càrrega simbòlica i identitària, fet que s'ha posat de manifest en els processos de participació que s'han portat a terme durant l'elaboració del Catàleg.

Figura 8.10: Vista de Barcelona des de Collserola.

Dels miradors de la Regió Metropolitana de Barcelona se'n poden destacar tres grups: els miradors amb una perspectiva essencialment urbana, els miradors que permeten visualitzar el caràcter més natural de la Regió i els miradors que presenten un doble caràcter perquè destaquen àmbits urbans dintre dels entorns més naturals.

Pel que fa al primer grup, hi ha uns miradors que ofereixen excel·lents panoràmiques de la ciutat de Barcelona dintre i fora de la mateixa unitat. Destaquen el Turó de la Peira, el Carmel, el Turó de la Rovira, el Parc Güell, el castell de Montjuïc, la torre del Baró o bé el mirador de l'Arrabassada. A la unitat de Collserola també cal destacar alguns miradors com la Torre de Collserola, el mirador de Sarrià, el Turó de la Magarola o bé el mateix Tibidabo, des d'on l'observador pot tenir una idea molt clara de la densa plana de Barcelona, emmarcada entre el Besòs, el Llobregat i el mar. No menys important és el mirador de Puig Castellar, que pertany a la unitat de la Serra de Marina, encara que el seu interès radica en les excepcionals vistes sobre la part oriental de la plana barcelonina, així com sobre el barri de Singuerlín, a Santa Coloma de Gramanet.

Al segon grup de miradors es troben aquells que ensenyen la part més natural i agrícola, i menys edificada del territori de la Regió. Aquests miradors se situen generalment a la serralada Prelitoral, especialment al Montseny (Turó de l'Home, Matagalls), Moianès (castell de Granera, el Pedrós, o a escala més local Santa Coloma Sasserra) i a Sant Llorenç de Munt, l'Obac i el Cairat, (miradors de la Mola i el Montcau). És especialment destacable el mirador del Turó de l'Home, per l'extraordinària panoràmica que ofereix de bona part de la Regió Metropolitana de Barcelona, especialment de les boscuries i relleus aixecats de les serralades Litoral i Prelitoral, així com el mirador de la Mola per les panoràmiques fantàstiques sobre tota la Serra de l'Obac i sobre Sant Llorenç del Munt, que permeten veure les variacions del relleu, materials, usos i colors, entre d'altres. Pel que fa als miradors amb predomini del paisatge agrícola destaquen els situats a l'entorn de la plana penedesenca, entre els quals destaquen el mirador del castell de Gelida, el mirador de la Mare de Déu de Foix i el mirador del castell de Sant Martí Sarroca, que ofereixen unes extraordinàries visuals del paisatge agrícola de la plana i donen una idea molt clara de la magnitud i bellesa del paisatge de la vinya.

Figura 8.11: Panoràmica de la plana al·luvial del delta de la Tordera des del castell de Palafoles.

Figura 8.12: El castell de Burriac.

Tanmateix, el tercer grup és el que reflecteix més genuïnament la natura del paisatge metropolità, basat en la barreja sovint indistinguible entre el medi rural o natural i l'espai construït o solcat d'infraestructures. Dins d'aquest grup destaca el mirador de Sant Climent de Llobregat a la unitat de Muntanyes d'Ordal, per les fantàstiques panoràmiques sobre Gavà, Viladecans, Sant Boi de Llobregat i, fins i tot, sobre el corredor de la Vall Baixa del Llobregat, on la presència de les infraestructures és el tret paisatgístic preponderant.

El castell de Burriac, és un important mirador dins el Baix Maresme, que proporciona fantàstiques panoràmiques que permeten visualitzar la diversitat i complexitat de la unitat. Els contrastos entre les terres conreades, amb proliferació d'hivernacles, i el creixement desproporcionat de la urbanització, són algunes característiques d'aquesta part de l'àmbit que des d'aquest mirador es fan molt evidents.

Un altre mirador interessant és la Creu de Sant Isidre, a la plana del Garraf, des d'on es pot apreciar clarament la ciutat de Sitges i el predomini de les noves urbanitzacions al costat nord-est de la ciutat. Pel que fa als miradors que permeten visualitzar la Plana del Vallès, destaca el mirador del Puig de la Creu, a Castellar del Vallès, que obre les panoràmiques sobre la plana vallesana tot mostrant la complexitat i diversitat de la unitat.

I, finalment, caldria fer esment del mirador de Sant Joan, a Collbató, que destaca per l'excel·lent panoràmica que ofereix sobre Montserrat i el corredor entre Esparreguera i Olesa de Montserrat, així

com el castell de Palafoles, que presenta unes perspectives molt interessants sobre la plana al·luvial i el delta de la Tordera, on interactuen els usos industrials i agrícoles que generen un mosaic molt interessant.

El llistat complert dels miradors de la Regió Metropolitana de Barcelona, cartografiats al mapa 4.1 Miradors són: (s'han subratllat els miradors destacats a l'apart 8.2 Miradors)

1. Castell de Mediona
2. Mare de Déu de Foix
3. Castell de Sant Martí Sarroca
4. Sant Vicenç de Morrocurt
5. Turó de Sant Pau
6. Gelida
7. Sant Jeroni
8. Sant Benet d'Espells
9. Castell de Subirats
10. Sant Miquel d'Olèrdola
11. La Talaia
12. Creu de Sant Isidre
13. Ermita de la Trinitat
14. La Pleta
15. La Mata
16. Can Grau
17. Castell de l'Emprunyà
18. Montcau
19. Castell de Gelida
20. Les Pedrisses
21. Bosc de Totossaus
22. Sant Ramon
23. Turó del Tabor
24. Penya del Moro
25. Puig Vicenç
26. Puig d'Agulles
27. La Creu de l'Aragall
28. Castell de Miralpeix
29. Castell de Ribes o Bell-lloc
30. Monestir de Montserrat
31. Sant Joan
32. Santa Margarida del Cairat
33. La Salut
34. Castell de Castelldefels
35. Mirador de Cal Tet
36. La Barata
37. La Mola
38. Castell de la Roca
39. Turó de roques blanques
40. Castell de Granera
41. El Pedrós
42. Mirador de la Campana
43. Puig de la Creu
44. El Farell
45. Castell de Gallifa
46. Cim de les Àligues
47. Turó de les Onze hores
48. Puiggraciós
49. Montmany
50. Parc Usart
51. Castell de Tagamanent
52. Turó de l'Home (Montseny)
53. Les Agudes
54. Matagalls
55. Les Goitadores
56. Els Quatre Vents
57. La Creu dels Tres Batlles
58. Castellnou/Ullastret
59. Turó de Sant Pau
60. Les Tres Creus
61. Castell de Fluvià
62. Castell de Montclús
63. Mare de Déu del Puig del Bellver
64. Turó de la Magarola
65. Forat del Vent
66. Tibidabo
67. Torre de Collserola

68. L'Arrabassada
69. Sant Pere Màrtir
70. Santa Creu d'Olorda
71. Mirador d'Horta
72. Puig de la Guàrdia
73. Mirador de Cerdanyola
74. Turó del Fumet
75. Mirador de la Font Groga
76. Turó Rodó
77. Turó d'en Merlès
78. Puig Madrona
79. Turó d'en Segarra
80. Turó de les Roquetes
81. Turó del Puig
82. Bellesguard
83. Mirador de Sarrià
84. Hortsavinyà
85. Turó Gros
86. El Rocatell
87. Castell de Sant Miquel
88. Collsacreu
89. El Corredor
90. Can Bruguera
91. Coll de Papers
92. Céllecs
93. Ermita de Sant Onofre
94. Ermita de Sant Climent
95. Puig Castellar
96. Turó de la Peira
97. El Carmel
98. Turó de la Rovira
99. Parc Güell
100. Castell de Montjuïc
101. Mirador de torre Baró
102. Castell de Burriac
103. Cadira del Bisbe
104. Turó de l'Home (Serra de Marina)

105. Turó d'en Baldiri
106. Mirador de la Cornisa
107. Turó d'en Galzeran o d'en Mates
108. Turó de les Guilles
109. Castell de Palafolls

Figura 8.13: Mirador del Palau Nacional (Museu Nacional d'Art de Catalunya - MNAC).

110. Turó d'en Gall
111. Mirador d'Hostalric
112. Castell de Sant Martí de Centelles
113. Roc de la Guàrdia
114. Pla de Sant Bernat
115. MNAC (Museu Nacional d'Art de Catalunya)